

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállás:

Kül-monostorutca 181. szám.

Kiadó hivatal:

Középteza, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 6 hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 fr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelik Alajosnál (Wollzeile 21. sz.) és Haasensteint és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Nyilttérri cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadóhivatalnál kezeletik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

A „K. Közlöny“ magán távsürgőnye.

Pest, febr. 15-kén. (Este.) Tegnapi gróf Andrássy Gyula miniszterelnökké kinevezetett. A többi minisztert ma nevezik. Hétfőn országgyűlés elé lépnek. Akkor kivilágítás.

Magyarország kulcsa.

(H.) Magyarország kulcsa: Erdély! A történelem, melyről pedig az mondatik, hogy nem igen szokta ismételni magát, nem egyszer ismételt igazolta már az igazságot. A ki Erdélyt bírta, az mindig a legerősebb sarkpontot nyerte arra, hogy hatalmát a Tiszaig s esetleg tovább is kiterjessze, s a mi e magában véve se egészen jelentéktelen — mert 1000 □ mfdet tevő — terület hadtani jelentőségét illeti, az ma, ha nem több, de legalább is ugyanaz, mi volt a múltban és a ki közös hazánk történelmét, geographiai és ethnographiai viszonyait, kulturai és kereskedelem-politikai missióját komoly tanulmány tárgyává tette, az bizonyára semmi tekintetben se fogja csekélyleni e terület ropant fontosságát.

De a mi a magyar királyság állami biztonságát, esetleg valamikor kívülről fenyegető viszállyok esetében, illeti, van egy pont még ezen kívül, egy pont, melyre a történelem Muzsája őseink vérével festett ujjal mutat, egy pont, mely a magyar nemzet és az ozmanok közt a múltban folyt, s mindkettőre nézve épp oly átkos, mint elkeseredett hadjáratok hosszú folyamata alatt a legmakacsabb küzdelem tárgya volt, s nem ok nélkül.

E pont, az egész Alsó-Duna nagy stratégiai vonalának esomópontja: Belgrad. magyarul Nándorfejérvár! S több szót alig szükséges szaporitnunk, hogy t. olvasóink figyelmét különösen azon jelenleg szőnyegen levő kérdésre hívjuk fel, mely szerint éppen most a török porta és a szerb kormány közt a legfenyegetőbb viszálly magyát ez utóbbi követése képezi, hogy t. i. a törökök takarodjanak ki a szerbiai erődökből és Belgradból is!

Ausztria részéről oly külügyi politikát követni, mely e követelést a szerbeknek támogatná a „Neue Freue Presse“ egyik minapi cikke szerint annyi lenne, mint „Nándorfejérvárt és az Alsó-Dunát a muszáknak szolgáltatni ki, mert hiszen — ugymond — a szerbek fajrokonságuk és vallásuknál fogva Oroszország és éppen nem Ausztria felé gravitálnak“ stb.

Tartozunk az igazságnak, hogy a magyar lapok közül a „Pesti Hírnök“ két ízben szolt e kérdéshez, emlékeztetvén, hogy az 1790-diki országgyűlés a nemzet vérért és vagyonát ajánlá fel a korona jogainak biztosításáért keleten; hangsúlyozván a magyar korona történeti igényeit, a monarchia anyagi s politikai érdekeit, sőt existenciáját; hivatkozván közjogi törvényeinkre s a koronázási esküre egy oly politika ellen, mely a magyar vérrrel szerzett Nándorfejérvárt, hazánk nyolczszázados birtokát s az ország határának kulcsát a törökök kezéből más hatalom kezébe juttatná, mint — a magyar királyéba.

Egyszerűen constatáljuk ezt, valamint azt is, hogy e kérdéshez magyar szempotból még eddigelő — egy irányadó magyar lap se szólott hozzá.

E hallgatás okai kétségtelenül mélyen rejlenek, sejtjük azokat, s nem akarjuk szellőztetni. Azonban a „Hon“ múlt vasárnapi számában a brüsszeli levelező megjegyzését tudomásul kell vennünk. Ez következő: „A hírlapokban olvassuk, hogy az osztrák kormány a dunaparti egykori magyar várak kivülését tanácsolja a törököknek. Ha a mostani külügyminiszter kirándul vala Zimonyig, mint kirándult Pestre, soha oly jegyzék a külügyi irodából ki nem bocsátatik. Más a hazánk által felépített dunamenti török várakat és különösen Nándorfejérvárt kulcsává a párisi békekötésben biztosított dunai kereskedés érdekében lerontani, más a kiürítés által, nem tudni kinek kezébe juttatni.“

Ezt is csak egyszerűen registraljuk ezuttal, kérvén a Mindenhatót, hogy e kérdést igazságosan és királyságunkra nézve megnyugtatólag láthassuk megoldatni, a nélkül, hogy hazánk a keleti kérdés viszállyai-ba sodortatnék!

A magyar miniszterium.

A magyar miniszterium alakulása s kinevezésére vonatkozó különféle hírek s combinatiók egész özöne lepi el a lapokat. Nem lesz érdektelen közzölnünk azokból egyetmást.

— A „P. Lloyd“nak Bécsből f. hó 11-kéről következőket írják: „A magyar miniszteriumnak kijelent tagjai mind Bécsben vannak. Ma tanácskozományt tartanak, mely csekély megszakítással egész nap folytatott. Holnap délelőtt Beust báró és Andrássy Gyula gróf között értekezlet fog lenni és a déli órákban Andrássy gróf ő Felsége által fogadtatik. Valószínű, hogy holnapután Andrássy gróf, mint miniszterelnök mutathatja be ő Felségének collegáit.“

— Mervé centralista lapnak egyedül az öreg „Presse“ maradván, soban örjög a dualismus valósulása felett. Ujabbán és a mi igen mulatságos a legvilágosabban arra céloz, hogy a birodalom két felét egymás gyűlölt ellenségévé tegye, hogy majd a megrendülő monarchia német fele kész zsákmányul hulljon Németországna — azzal vigasztalja magát, hogy a magyar miniszteriumból nem lesz semmi ezuttal és az eddigi feltételek mellett. — Ezt ő örömmel jelenti. Alig is örülne rajta más, mint a „Presse“ és — Bismark. Érdekes volna e lap kifakadásait és csüggesztésre czélzó hazudozásait utánközölni. De a t ér s az idő drága s e lap-unicum dühöngései és eselszövényei már a bécsiek előtt is neveltségessé, sőt unalmasokká kezdenek válni. E lap örömmel kiált fel, hogy még nem bevégzett tény a kiegyenlítés sikerülte, még mindegyre mertlnek fel akadályok, s a magyar miniszteri aspiransoktól több-több utólagos engedmény s módosítás követeltek a 65-ös bizottmány munkálatát illetőleg. De a felhivatalos „Wien. Ztg“ febr. 12-ki telegramm szerint, a „Wanderer“ is, a „P. Lloyd“ is, megezáfolják e híreit a „Presse“-nek. Ime a telegrammok:

— Bécs, febr. 12. A „Wiener Abendpost“ fel van hatalmazva, a bécsi lapok, különösen a „Presse“ által a Magyarországgal kiegyezésre vonatkozólag közölt híreket tényleges alap nélkülieknek nyilatkoztatni.

— A „Vanderer“ esti lapja írja: Beustnál gyakori értekezések vannak; ma d. u. 2 órára várak audientia ő Felségénél; ez iránt semmi bizonyosat sem tudhatni; újabb nehézségekről szó sincs.

— A „P. Lloyd“ telegrammja pedig ez: Bécs, febr. 12. A magyar miniszterium megalakulásának újában álló minden akadályokról szóló hírlapi adatok teljesen alaptalanok. Csütörtökön, vagy legfőlebb szombaton az illető hivatalos közlételemek meg fognak történni.

— S eképp e táviratok igazolják a „K. Közlöny“ multkori táviratának alaposágát.

— A magyar országgyűlés baloldali pártjának köre febr. 12-kén gyűlést tartott, melyben kijelenté, hogy a baloldal elutasít magától minden solidaritást azon állítólagos ellentételési szándékokra nézve, a mik hir szerint a magyar miniszterium ellen Pesten tervezve volnának. A „Hon“ kijelenti, hogy ez ellentételési szándékot nem is értené, nem is pártolná. Alkotmányos magyar miniszterium mellett teljes szabadságot nyer a sajtó, megnyílnak a megyei gyűléstermek, s ott áll az országgyűlési szószék. A néptüntetés ily esetben fölösleges, haszontalan, sőt veszélyes; annak a reactio szokta hasznát venni stb.

Az erdélyi gazdasági-egylet közgyűlése.

Az erdélyi gazdasági-egylet f. hó 14-dikén tartá meg közgyűlést. Az elnök megnyitó beszéd után, a titkári és pénztárnoki jelentés felolvasatván, az elnök és választmányi tagok újból választattak három évre.

A gyűlést alelnök b. Huszár Sándor következő beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt közgyűlés! Az egyleti előmenetelnek, czelszertí haladásnak éppen oly mellőzhetetlen feltétele helyzetünknek, cselekedeteinknek az év végével szigorú bírálata, mint a pontosság és köteleességérzet, melylyel az év folyamata alatt munkálkodásainkat vezetni, legalább óhajtottuk.

Az igazgató választmány e czélra vagyon-állásunkról a pénztár vizsgálati bizottmány, tevékenységéről a titkárnak jelentéseiben teendő előterjesztést; melyekre bátor vagyok a közgyűlés figyelmé-

felkérni, a választmány a körülményekhez képest részint mint kezdeményező, részint mint végrehajtó és közvetítő organum igyekezett hivatásának eleget tenni, a választmány jelentésében leghivobb rajzát kívánta adni mindannak, mit tenni óhajtott volna, mit pénzerő vagy közrészvét hiányában tehetni gábolva volt és végre annak, mit gazdaszatunk különböző ágainak előmozdítására valóban tett is; és mi eredményel: ugy szintén kitűnik jelentéséből, hogy anyagi érdekeinkre nagy borderejtő befolyásu ügyekben felszólalva vagy megkérdéztetve helyes vagy tévesztett irányt követett-e?

Távorról sem czéлом szavaimmal az egyesületet működéséérti felelősség alól felmenteni akarni, de tagadhatalan, hogy minden egyesületnek hatásköre végtére is rendelkezésre álló anyagi és szellemi erőnek menyiségében határozódik; ugy gazdasági egyesületünk is gyakorlati eredményt, maradandó hasznót csak azon arányban mutathat fel, melyben a gazdaközösségtől és egyesektől gyamolittatik.

Bűn lenne nem elismeréssel szólni azon hazafi készségről, melynek egyesületünk létét köszönheti, de kellemetlen köteleseggemnek tartom mint az egyület működését gátló körülményt felemlíteni, hogy bevárando jövedelmünköl a hátralek évről évre szaporodik, szellemi gyamolításban pedig együletünk kevés kivétellel csak is a központban lakó vagy itten gyakrabban megforduló egyleti tagoktól részesül, holott egyesek szakismeretének tapasztalatainak, ugy szintén különböző vidékek gazdaszati viszonyai ismertetésének befolyásával sikerülne néha az egyesületnek, mint nyers anyagokból feldolgozott kész munkát anyagi érdekeink emelésére a nagy gazdaközösség javára visszaadhatni.

Csekély felfogásom szerint ez együletünk jelen helyzete, fogyatkozásaink olyanok, melyeknek orvoslást tapasztalt hazafikésztségtől és az időtől bizon remélhetjük, a szerény sikert tulbecsülni vagy nagyszerű eredmények hiányában türelmet, bizalmat veszíteni egyaránt hiba volna. Közgyűlésünk feladata tehát metaláni mulasztásainkat belátni, azoknak legközvetlenebb okait felismerni, tapasztalatunk gyarapodása, munkaképességünk növekedésébe vetett bizalommal a továbbhaladás útját kijelölni.

Tisztelt közgyűlés! Midőn hazánk politikai látköre, derülő hajnala, minket mintegy közmunkára kelve együtt talál, ugy hiszem a közgyűlés egyhangú érzelmének adok kifejezést igénytelen szavaimban, ha azt mondom, hogy a létesítendő hazai alkotmányos kormányunkat egyesületünk is örömmel idvezelheti, attól hazafi reményeink valósulását, egy jobb jövőnek kezdetét jogos bizalommal várhatja.

Nehéz időkben, mostoha körülmények közt a mennyiben hazai érdekeink felett szabad kezlnük volt, igyekeztünk tenni mit lehetett, létünk két biztos alapjának szent alkotmányunk és hazai drága földünk védelmére, megmentésére erkölcsi és anyagi erőnk megfeszítésével teljesítettük köteleességünket.

Mit az idő viszontagságai közt küzdelemmel megmenteni sikerült, annak fenntartására, tovább fejlesztésére buzdítson azon hit, hogy talán megtisztuland hazánkban a légtör és a hazafi áldozat Isten segédelmével jövőben hazafiak számára termend áldásos gyümölcsöket.

Még csak egy jelentésem vagyon, a szabálszerű hivataloskodási ideje a választmányunk letelvé, annak megválasztása a közgyűlés tárgya leend.

Szerencsémnek tartom az összes választmány nevében az eddigi bizalomért köszönetet mondhatni és az egyület buzgó tagjait üdvözölve a közgyűlést megnyitni.

A választások eredménye következő: Elnök: Gr. Mikó Imre. Alelnökök: B. Huszár Sándor, Tisza László. Igazg. választmányi tagok: B. Bánffy Dániel, b. Bánffy János, Berde Áron, gr. Bethlen Béla, gr. Bethlen Géza, id. gr. Bethlen János, Dózsa Dániel, Filep István, Filei István, id. Hincz György, Kagerbauer Antal, id. b. Kemény Domokos, Magyar Mihály, Nagy Ferencz, Ocsvai Ferencz, Paget János, Pál Sándor, Pap József, Simai Lukács, id. Tauffer Ferencz, köz. gr. Teleki Domokos, Tóth Zsigmond, Wenderl Frigyes, Weress Ferencz. Pénztárnok: dr. ifj. Hincz György. Ügyvéd: Tompa Károly. Titkár: Aschermann Ferencz.

Igazgatói jelentés a múzeumi gyűjteményekről általában és a természeti tárgyakairól különösen.

(Olvasatott a közgyűlés febr. 11-ki ülésében.) A múlt évi közgyűléskor gyűjteményeink anynyira megközelítették vala az ez idő szerint és körülményeinkhez képest lehető végeles behelyezést

és elrendezést, hogy általánosságban most is akkori jelentésemre hivatkozhatom. A régiségek és természetiek a kertben, a múzeum főépületében, a könyvek és kéziratok a városi bérelt helyiségekben vannak elhelyezve. Nemkülönbön ismételném kell azt az aggodalmat, hogy helyiségeink a naponként szaporodó tárgyak befogadására szűkek kezdenek lenni. Csak hogy szűkek voltak most már nem csupán aggodalom, hanem egyenesen nyomászó tény képeben jelenik meg. Nagyon és egyszerre siettetve ez állapot beállítását az a magában igen örvendetes körülmény, hogy néhai gróf Bánffy Dénes most már hasonlóképp boldogult özvegye végrendeletében 51 darab jeles olajfestményt hagyván múzeumunknak, azoknak a már eddigéig birtokunkban volt 7 darab festményvel egyitt a természetiek tárának ideig-óraig turesen maradt falrészlein kellett helyet adnunk, hogy szemléltetésük ki tudja mennyi ideig hátráltatást ne szenvedjen. Már pedig a kérdéses helyekre a természeti tárgyak részint kiégészetlen, részint rendezetlen osztályai elhelyezésére minden órán szükségünk lesz; nem tekintve azt az esetlenséget, a mely ily különböző nemű tárgyaknak egy terembe zsufolásából származik. Bátor vagyok hát a t. közgyűlés figyelmét e baj elhárítását lehetségessé teendő módokra irányozni és felkérni.

Attérke ezennel a természetiek tárá különösen illető tények részletes ismertetésére. A felső nagy terem eddigéig még szabad falát egy készülőben levő nagy szekrény fogván rövid időn betöltteni, és rendszeres elhelyezésre várakozó tárgyakat befogadni, az állatok osztálya két legfelsőbb osztályaiba tartozó tárgyakkal lesz az egész terem megtöltve. Ide tartozó készletünk statistikája: Az emlősök gyűjteménye számlál 51 példányt, ezek között honi 49 példányt, szaporított 8 példányt. A madarak gyűjteménye számlál 268 fajt 613 példányban, ezek között 246 honi faj, szaporított gyűjtés által 50 fajjal, vásárlás által 63-, csere által 3 fajjal. A madártojás-gyűjtemény számlál 102 fajt 320 példányban, szaporított 14 fajjal. A legutóbb említett gyűjtemény alkalmából kénytelen vagyok köteleseggemnél fogva tudomására juttatni a t. közgyűlésnek, hogy még egy más és alig kisebb jelentőségű tojás-gyűjteménynek is volt birtokában a múzeum, melyet Kertész László hazánkfia Magyarországról volt szives küldeni. Ezt a gyűjteményt gr. Lázár Kálmán elkéré ad fideles manús oly czélebből, hogy múzeumunk számára tudományosan megnevezzé és elrendezze. Ajánlatát el kellett fogadnom, mivel akkoriban sem szakembertünk, sem segédkönyveink és képeink e nemben nem voltak. A történet átadásnak már ma 4-dik esztendeje foly, és még sem vissza nem kaptuk a gyűjteményt, sem tudósítást nem bírnk nyerni hollétéről vagy sorsáról több ízbeli sürgetéseinkre a tiszelt gróf úrtól. Talán, a mi nekünk nem sikerült, sikerülni fog az ezennel értesített közvéleménynek.

Tessék már leszálni velem az alsó termekbe, legelsőben is a kelet felőli szélsőbe. A felülről világitott terem északi rövidebb falát a lefolyt évben készült tüvegcs szekrény foglalja el, melyben a hüllők és halak osztályai vannak elrendezve és kicézdelázva. A gyűjteményben van: Kigyó, gyík és béka 52 tüvegben, ezekben valamennyi honi faj, ezenkívül 11 száritott, köztök 1 honi példány.

Hal 91 tüvegben, ezekben 5 honi, azonkívül 7 száritott faj, közte 3 honi. Férgek s más alsóbb rendű kizárólagosan tengeteri állatok 85 tüvegben, ezeken kívül 52 száritott példány. A pille-gyűjteményről, mint a mely újabb példányokkal nem szaporított, csak az a megjegyzésem, hogy az alsó terem kissé nyirkos lévén, a példányokat, kivált a földhöz-legközelebbi fiókok belieket a penésztől féltetni. A gyűjtemények közszemléltre ki nem tett része 46 fiókot foglal el, és a közgyűjteményben semmiképp nem szerepelhet régi szekrényekből az újakra átköltéséért a példányoknak tetemes időt és munkát vett igénybe a mult év lefolyta alatt.

A rovarok osztályából egyelleg egy jelentékenyebb gyűjteményünk, u. m. a bogarak (coleoptera) dr. Tauschernél van Magyarországon, mint a ki pontos meghatározásukat elláallni sziveskedett. A csiga-gyűjtemény gr. Bethlen Ferencz adományával szaporított 41 szép és legnagyobbára játványos példányban. A rák-gyűjtemény is össze van állítva és számlál 100 példányt száritva. A pók-gyűjtemény ellenben, jóllehet a mult év folytatban tetemesen szaporított, kiegészítésre, szekrényre és helyre vár. Az állattanban oly fon-

tos szerepet játszó csoportok gyűjtőmánya meg van kezdve és számlál: 5 emlős-, 6 madár-, 1 hullóegész vázat, 15 emlős-, 38 madár koponyát, 14 madár-mellsontot.

A mi a lajstromozást illeti: elkészült a madárgyűjtőmánya rendes lajstroma; az emlősök és végre a feles madarak, illetőleg bűrök jegyzéke olláta a csere-rovatokkal, az utolsó lajstrom szerint a csere-példányok száma 42.

Végül megjegyzem, hogy a terem többi részait a képek és a természetrajzi könyvtár foglalja el.

Legsűrűbben és legközvetlenebbül érezteti magát a hely szűke növényi gyűjtőmánya tekintetében. „A veréb talált házat — a költő királyként — és a fecske fészket magának, melybe helyheztesse az ő fajt;” de a mi herbariumunk fasciculusi csak más tárgyakról íresen maradt polcokat foglalnak el ideig-óráig, és így is szétosztva a közlebről leirt teremben, a dolgozó-szobában és az előcsarnokban. Miképp lehessen segíteni ezen a szegénységben, javaslatot nem bírok adni, de hogy elébb-hátrább segíteni kell, az bizonyos. Legyen azért szabad az ide vonatkozó egykori terv nélkülözhetetlen feltételeit a t. közgyűlés figyelmébe ajánlanom. A régiségértelmi gyűjtőmánya a szó teljes értelmében egymás hátán vannak és jó móddal való szemléltetésüket nemcsak az akadályozza, hanem a nézők számára hagyott helynek is alkalmatlanul szűk volta. Már pedig kedvező kilátás van rá, hogy régiségi és ritkasági tárgyai a legközelebről igen számos és jeles tárgyakkal szaporodhatnak, melyek már magok is egy legalább hasonló nagyságu helyiséget vennének igénybe. Ez egy, a mihez hozzájárul az, hogy képesarnokunknak is a természetrajzi termékből okvetlenül ki kell költözniök, hogy odatartozó feles tárgyaknak helyet adjanak. A következés az, hogy az archaeologiai és ezzel természetesen kapcsolatban levő szépművészeti tárgyak számára egy alkalmas és illő terjedelmű külön helyiség kell. Egy ilyenek megszerzése esetében aztán a régiségek mostani terén növényi gyűjtőmányaikat celszerűen és kényelmesen használhatóság befogadhatná és hontalanságuktól megmenthetné. E gyűjtőmánya jelen állapotát és létszámát kellőleg és szám-adatokkal ezuttal ismertetni lehetetlen; minthogy tetemes munkát és huzamos időt kívánó lajstromozásuk még csak mintegy félig van végrehajtva, s míg a hátra levő felé meg lenne, elég idő marad a helyiséget illető terv megfontolására, és szabadon reményleni, létesítésére is. Az eddigi munkálatok eredménye csak annyi, hogy a lajstromozott speciés száma az 5000-et, a példányoké a 20 000-et meghaladja.

Az alsó közép terem, mint már tudva van a t. közgyűlés előtt, a tulajdonképp ugynevezett ásványi, tudományos műszelői oryctognoszi gyűjtőmányaikat foglalja magában. A mi e gyűjtőmányaik szaporodását illeti, a b. József Lajosné úrhölgy által ajándékozott, 700 darabot meghaladó ásványgyűjtőmánya apró darabokból áll ugyan, de a csere-re szánt gyűjtőmánya jó korán megnevelte. Továbbá Kapnikbánya, Nagyg és Offenbánya vidékéről bányahivatalok és magánosok részéről ajándékozott ásványok példányszáma a 200-at megközelíti.

A nyugati alsó terem a geológiai és paleontológiai van száma és butorzása, valamint a gyűjtőmányaik elrendezése és kirakása a lefolyt évben egészen bevégeződött. A mi a múlt évi szaporodást illeti, tetemes részt teszik a Pávai Elek-től Alvincz és Zám között gyűjtött kőzetek és kövületek, melyeknek darabszáma a 2500-at meghaladja. További szaporítások a fennebb megnevezett bányahivataloktól küldött kőzetek több mint 300 példányban. — A b. Huszár testvérektől és Kremnitzky János úrtól ajándékozott kenes kőzetek a Kelemen havasról, melyeknek száma a hozzájuk járuló, topliczei bászalt és trachyt kőzetekkel együtt a 100-at meghaladja. — Még nagyobb számban szaporodtak a követel-példányok Huuaydmegyéből, több mint 1600 darab, melyeket Buda Elek, Torma Zsófia, Lészay János és Pávai Elek gyűjtöttek. — A kolozsvári határról Pávai Elek gyűjtött, több mint 1400 példányt, melyek azonban sem meghatározva, sem kiállítva még nincsenek. — Végre ugyancsak Pávai Elek gyűjtött mult nyári utazása alkalmával 75 példány kőzetet és kövületet.

Attértek most a növények eleven gyűjtőmánya, vagyis a kertre, ennek ügyében is nagy lépést tettünk előre a lefolyt évben: meghatároztunk ugyanis, mit jelentsen a muzeum kertére nézve ez a kifejezés: füvészkert. Ne tessék se esekélyleni, se mosolygani rajta. Füvészkert egyike azoknak a fogalomneveknek, a melyek minden ember száján forognak, de a melyek alá foglalt képzet csak kivételosen, bár két egyénél is, és valóban, oly különböző dolgoknak szoktak adni botanicus-kert nevet, pl. hasonlitsa csak össze valaki a kolozsvári külső-monostorczai botanicus-kertet a bécsi Belvederevel, ezt a Schönbrunnival, ezt végre a boroszlóival, — hogy nem kis munkába került a megállapodás azon, hogy ama különböző dolgok köztül, melyekben csak az a két közös jellemvonás van, hogy mindenik kert és mindenikbe a növények mellett etiquettek vannak, melyeknek a mintájára alakítsunk a mi kertünket. Hosszas tanakodás és vitakodás után az a nézet győzött, hogy valamint muzeumunk többi gyűjtőmányaik az a főfeladata, hogy a haza termékeit ismertessék, úgy

a muzeum kertjének is a kis haza flórája közt kell viselnie kiválólag és elérhető teljes mértékben. E feladatot természetesen csak lassan-lassan lehet teljesíteni, azért bizelkedem magunknak, hogy a kezdet meg van téve és minden előkészületek egy rendezve, hogy az eredmény felé ernyedetlen munkával és félbeszakadatlán haladással közelíthetünk. Még csak egy van hátra a miről, mint a muzeum évkönyvei kiadója, értesítenem kell a t. közgyűlést. Le van téve a gyűlés asztalára az évkönyvek 4k kötetű 1 füzetű, melyről bátran állíthatom, hogy egyetlen egy lap sincs, mely vagy a tudomány, vagy hazánk ismeretének különösen előmozdító szöveget ne tenne. Szerkesztésében az eddigelő ki-vetett modort megtartva, csak annyiba szaporítottam a munkát, hogy a számos külföldi tudományi társaságok többször kifejezett kívánalmának engedtem és a füzetbe foglalt értekezések elemző kivo-natait német nyelven a főmunkától megkülönböztetett lapozás által elkülönítve a füzethez ragasztottam. A kivonatok készítése az egyetlen semmi költségre nem kerül, nyeresége pedig muzeumunk tudományos munkálatai iránt világszerre gerjesztett figyelem lesz. Brassai Sámuel.

A 65-ös bizottság tárgyalásai.

(Január 29-kén.)

(Folytatás.)

Eötvös József báró: A mit t. barátom Bónis Samu scrupulusait illeti, hogy a Lajthán tül tartományokban szólnak ugyan alkotmányról, hanem valóságos alkotmányt helyreállítva nem lát: ezen scrupulust én is osztom, de azt osztotta a 15-ös bizottság egytíttvé is. És éppen azért, ezen munkálat 27- és 28-dik szakaszában mind ezen rendelkezések életbejuttatásának feltételül azt tűzte ki, hogy a Lajthán tül tartományokban valóságos alkotmány valósággal életbejött. Ezen scrupulust illetőleg tehát egyetértünk tökéletesen. Másik scrupulust illetőleg azonban meg kell vallanom, hogy azt nem foghatom fel. Magyarország az 1791-diki törvény világos szavainak értelmé szerint tökéletesen önálló, független ország; a sanctio pragmatica következtében bizonyos összeköttetésbe jutottunk fejedelmünk egysége által a birodalom más tartományával. Hogy Magyarország önállóságát és függetlenségét valamit veszítsen, hogy Magyarország-nak jogkőre szűkebbre szorítsassék azért, mert ő Felsőre a Lajthán tül tartományoknak alkotmányos jogokat adott, ez minden kétségen kívül politikai lehetetlenség. De itt ez nem is mint ok hozatik fel arra, hogy Magyarország önállóságát köre szűkebbre szorítsassék, hanem csak arra hozatik fel indokul, hogy azon módokat, melyek szerint bizonyos közös ügyeknek elrendezése eddigi gyakorlatot, meg kell változtatnunk.

Már pedig kérem, bármily független legyen is valamely ország, ha más országgal bizonyos közös érdekei ez viszonyban vannak, a függetlenség nem állhat abban, hogy az ott levő viszonyokat ignorálhassa! Ez tehát nem okul van felhozva arra, hogy Magyarország önállóságát jogkőre szűkebbre szorítsassék, hanem okul arra, hogy azon módban, mely szerint eddigi azon ügyek elintéztettek, változások történjenek. Már pedig, hogy azon módra nézve azon változások, melyek Lajthán tül az alkotmányosság behozatalából folynak, irányadók kell hogy legyenek, azt tagadni csak nem lehet! Mert a sanctio pragmatica következtében a közös védelmi kötelezettséget véve fel példánl, hogy ebből Magyarországra bizonyos kötelezettségek háromlanak, az tagadhatlan, de Magyarország ugyanazon szerződés következtében jogokat is nyert. Valamint Ausztriának Lajthán tül tartományai a sanctio pragmaticára hivatkozva követelhetik, hogy ha megtámadtatnának, Magyarország védelmezze őket, ugy Magyarország-nak is — ha megtámadtatik — teljes joga van ugyanazon kötelezettség teljesítését követelni a Lajthán tül tartományoktól. Ha ez áll, akkor Magyarország érdekében fesszük, hogy ezen köteletség miképi teljesítéséről oly szabályok állítassanak fel, melyek az újabb viszonyok szerint alkalmazhatók. Az előbbi helyzetben ő Felsőre a Lajthán tül tartományoknak abszolút ura levén, ha Magyarország fejedelmével megegyezett, egyszerűsmin teljes bizonyosságot nyert arra nézve, hogy a Lajthán tül tartományok a sanctio pragmaticából folyó kötelezések teljesíteni fogják; mert a fejedelem, mint azon tartományok abszolút ura, az ő nevében rendelkezhetett összes erejükről. Mihelyt azonban ő alkotmányt nyerne, Magyarország ezen bizottságot nem bírja többé. Nekünk tehát azért, mert kötelezéstünk teljesíteni kell, az ő részükről is ezen kötelezések biztos teljesítése iránt biztosítékot kell keresnünk, és ez alapja és oka ezen munkálatnak, és azért én a most felolvasott szakaszt kihagyandónak nem tartom, főképp mivel ezen ezikkben nem mondatik más, mint az, hogy a magyar országgyűlés a magyar törvényhozás a Lajthán tül történt változásokat figyelembe fogja venni. Már pedig, ha valami ok lehetne az elhagyásra, csak az lehetne, hogy ez ugyanis magától értődik, mert a magyar törvényhozásról feltenni nem lehet, hogy ha szomszéd országokban, olyanokban, melyek vele anyagilag és szellemileg szoros összeköttetésben állanak, oly tetemes változások történnek, Magyarország ezeket ignorálja.

Tisza Kálmán: Bocsánatot kérek, miután én tettem először is a megjegyzést, egy pár szót kell még szólnom. A szakaszokat egymástól oly szorosan elválasztani nem tudtam, ott, hol előfordul az indokolás, melyből én kimagyaráztam látom tán egy későbbi szakaszban azt, mit nem tartok helyesnek, hogy mondom, hol ezen indokolás előfordul, ne tegyem meg észrevételeimet.

Az előttem szóló t. képviselőnek tökéletesen igazva van, hogy elfogadják az e szakaszban foglalt indokolást, mert ez nem csak historiai deductio, hanem indoklás is, a mennyiben azt mondja, hogy a magyar király közegyetértséssel intézkedett ez ügyben a magyar országgyűléssel, és ezen intézkedések megállapításánál más ország befolyással nem bírt, mert a magyar király mint az uralko-

dása alatt álló többi országok abszolút fejedelme, azon országoknak érdekeiről és teendőiről abszolút hatalommal rendelkezett, mert ha elfogadja ezen indokolást, hogy azért intézkedhetett Magyarország függetlenül, és azért nem szólhattak bele más népek, mert a magyar király egyeb uralkodói minőségében abszolút hatalommal bírt, akkor természetesen a többi magától következnek. De éppen ez az, a mit részéről el nem ismerék, mert a magyar király és Magyarország intézkedhetett e dologban, azért, mert Magyarország független állam volt, s ha független állam akar lenni, intézkedhetnie kell függetlenül, mindamellett, hogy a magyar király más minőségében alkotmányt adott népeinek. A kiindulási pont tehát különböző köztünk, a mennyiben én Magyarországot függetlennek tartva, a fejedelemnek más országai viszonyától nem feltételezem jogait, és éppen mert a kiindulási pont különböző, igen természetes, hogy az eredményekben sem érthetünk össze.

Előttém szólott képviselő ur azt mondá, hogy lehetetlen, hogy Magyarország jogai szűkebbre szorítsassanak.

En azon meggyőződésben vagyok, hogy ha Magyarország eddig királyával intézkedhetett ezen dolgokban önállólag, ezental pedig nem fog intézkedhetni, már szűkebbre vannak jogai szorítva.

Végül még csak azt jegyzem meg, mert ugy is elvi eltérés van köztünk, hogy azt tartom, hogy a sanctio pragmaticából épp ugy, mint egyéb törvényeinkből azon kötelezettséget, hogy mi ő Felső-gének többi országai és tartományai iránt tartozunk valamivel, kiolvasni nem lehet, sem azt, hogy nekünk jogunk volna tőlük valamit követelni. Mi tartozunk fejedelmünk jogában, ő tartozik védelmezni minket a kapesolat következtében többi államainak erejével; de a kötelezettség a fejedelemre vonatkozik, és nem az országokra.

Jókai Mór: Meg vagyok felőle győződve, hogy Buda város érdemes képviselőjénél köztünk mind szélesebb látkörre, mind magasabb nézetpontra nézve senki sem bir nagyobb ismeretekkel, és meg fog nekem bocsátani Buda város képviselője, hogy ha három scrupulusra nézve kérek tőle megnyugtatót; különben is az interpellatiokhoz hozzá kell szoknia.

Az első scrupulusom az: hogy valjon az előre bocsátott praemissákból, t. i. az 5-dik szakaszból, és respective, mint Pest belváros érdemes képviselője helyesen megjegyzi a 6-dik pontnak connectariumából következik-e az, hogy egy Magyarországon kívül álló képviselő testületnek szükséges conformis ideákat formuláznia a Magyarország képviselő testülete által — nem eléje, hanem — a fejedelem elé terjesztendő projectumra nézve?

Második alázatos kérdésem ez: van-e arról tudomása Buda város képviselőjének széles ismereti és magas szempontjánál fogva, hogy nekünk biztos kilátásunk lehessen arra, hogy nezetünk, melyek abból folynak, a jelenlegi osztrák kormány által egybehívott osztrák képviselő testületben többséggel, vagy pedig csak erős párttal is fognak bírn?

A harmadik kéresem és scrupulusom az, hogy ha arról tudomása nincs, valjon a magyar alkotmány teljes helyreállítása gátot fog-e abban találni, hogy ott nincs megfelelő correspondáló idea a miennkel, vagy pedig fog-e az a magyar országgyűlés erre nézve pressiót felhasználni, hogy ez ott quand même keresztül vitethessék; ezen három kérdésre kérek alázatosan megnyugtatót.

Deák Ferencz. T. bizottság! Ismételtetett azon eszme, hogy mi a fejedelemtől kívánhatunk és a fejedelemnek tartozunk, de a többi országoktól nem kívánhatunk és azoknak nem tartozunk, azaz: hogy a fejedelemtől kívánhatjuk, hogy határainkat védje és a fejedelemnek tartozunk, hogy a többi birtokait védjük, de nem tartozunk a többi országoknak ezen kötelezettséggel és azon országoktól nem követelhetjük ezen kötelezettséget.

Jókai Mór. Azt én nem mondtam.

Deák Ferencz. Tisza barátom mondotta. — Először szeretném tudni gyakorlatilag, hogyan lesz ezen kettő egymástól elválasztható? hogyan történhetik az, hogy mi nem tartozunk az örökös tartományok-határait védni, hanem tartozunk a fejedelemnek többi birtokait védeni, mikor a fejedelem ugyanazon örökös tartományok ura?

Másodszor, hova vezetne ezen okoskodás? Mi, mint alkotmányos ország, ezen theoria szerint, melyet felállítottak, kötelezzük magunkat, hogy a fejedelem birtokait védjük! minket e részben — minthogy köteleztük magunkat a védelem az országgyűléstől függ, ez pedig kötelezést teljesíteni tartozik — semmi akadály nem tartóztat. Ha már felvesszük, hogy tőlük, a népektől, ezen kötelezettséget nem követelhetjük, hol állunk? Ha nekik alkotmányuk lesz, mi nem mondhatjuk a fejedelemnek, hogy nem védjük azon országokat, mert azt mondja reá a fejedelem: „Köteleztetek magatokat, hogy birtokait véditek, s ez hatalmatokban van, mert csak el kell határozni: tehát ezen kötelezettséget teljesítetek.” Ha mi azt mondjuk: „Te is kötelezt magadat Magyarország határait védelmezni,” ő akkor azt feleli: „En szivesen védenélek benneteket; de azok is alkotmányosak és nem állnak reá, pedig azok nem kötelezték ország-tokat védelmezni.” Ide vezet a szójáték — mert ez nem más, mint szójáték — hogy ni tartozunk a fejedelem birtokait védelmezni, de nem azon tartományokat, s viszont a fejedelem is tartozik minket védelmezni, de nem azon népek. Ennek első része szójáték, a második rész pedig egyenesen ellenünk fordul.

Nem is így fogták fel ezt akkor, midőn a pragmatica sanctio megkötötték, mert nem kerestem, a nélkül is tudom — a sanctio pragmaticában ez első ezikkben, az I. szakaszban a következő: „Proque stabilenda in omnem casum, etiam contra vim externam, cum vicinis regnis et provinciis haereditariis unione.” Tehát az egyesítés egye-

dül a védelemre történt és nemcsak ő Felsőre szemlével, hanem a védelemre az örökös tartományokkal is történt. Semmi más, csak a védelem. Ezt a sanctio pragmatica első szakasza igen világosan kimondja.

Egyébiránt a sanctio pragmatica magyaragaztása nem új dolog, sokkal részletesebben meg lett az vitatva az 1848-ki trónbeszédre készített választé felirat alkalmával. Meltóztassék példánl az 1848-ki országgyűlésre, a pozsonyira, visszaemlékezni. Azon országgyűlést, mely a mostani 1848-ki törvényeket alkotta, azon törvényeket, melyeknek visszaállítását valamennyien küzdünk, senki sem fogja vádolni, hogy az ország jogait nem tudom megcsorbította, eladta, vagy elhanyagolta volna, sőt inkább igen sok érdeme van éppen azon országgyűlésnek az ország jogaira nézve. Azon országgyűlésen, jól emlékszem reá, Somogyvármegye képviselője Madarász interpellálta a miniszteriumot, hogyan érte a sanctio pragmaticát? a mire a miniszterium nevében Baththány Lajos gróf miniszterelnök felelt, felelte, pedig az egész ház helyeslése közt, hogy a miniszterium oly értelemben veszi a sanctio pragmaticát, miszerint azon esetben, ha az ausztriai birodalom külső ellenség által támadtatnék meg, Magyarország segedelemadásra kötelezetett, tehát nem ha ő Felsőre, hanem maga a birodalom, maguk azon tartományok. Tehát maga az országgyűlés így vélekedett.

Meltóztassék visszaemlékezni, hogy midőn a trónbeszéd tárgyalása folyt, akkor is vitatás tárgya volt ez és többen azok közül, kik az országgyűlésen most is jelen vannak — egyike az egyik, a másik a másik részen állott a vitatásnál és Kossuth Lajos, akkori pénzügyminiszter, az egész miniszterium nevében elmondotta és felolvasta erre vonatkozólag a miniszterium jegyzőkönyvét, mintegy bizonyítványát azon politikának, melyet a miniszterium akkor követett. Akkor pedig azt mondta a miniszterium, hogy meg kell ő Felsőre kérti, hogy az olasz háborút végezze be; de ezt nem azért teszi a miniszterium, mintha kétségbe akarná hozni, hogy Magyarország a sanctio pragmaticánál fogva tartozik a háborura segítséget adni, hanem azért, mert óhajta, hogy az a nép is felszabaduljon; s ezen kérdéshez a miniszterium akkor állását kötötte hozzá. Mi volt az eredmény? Hogy az óriási többség helyeslelte ezen magyarázatot, s ez értelemben fogadta el a választé feliratot. Ez akkor is vita tárgya volt, néhány ember és a nagy többség között és a nagy többség ezen kérdést akkor is így döntötte el.

A mi már az interpellatiókat illeti, kérdésen kívül mindeu embernek van joga, ha scrupulusa van, azt előadni.

Azon trónbeszédre nézve, valjon a mi munkálatunk szerint a másik fél képviselőjének beleegyezése szükséges-e arra, a mit mi határozunk? meltóztassék figyelemmel elolvasni a 15-ös bizottság munkálatát, ha még eddig el nem olvasta volna. Abban elég felvilágosítást fog látni: ott el van mondva a mód, hogy azon kérdések, melyeket közösen tárgyalandóknak hisztünk, hogyan tárgyalassanak a delegatiók által, s mi módon hozassék határozat reájok. Ha ezen mód nem tetszik, ha majd a delegatiokról szó lesz, javasoljon jobb módot s én azt szivesen elfogadom, ha celszerűnek találom. Az ország alkotmányos jogai, jól mondta Buda város képviselője, más alakban gyakorlatotnak ezen kérdésre nézve, t. i. delegatio által gyakorlatotnak, épp ugy, mint azokéi. Helyes-e ezen mód, arról utóbb fogunk szólni.

A második kérdést, hogy mit tud magas állásánál, vagy látkörénél fogva Buda város képviselője azon dolgokról, hogy ott az ausztriai tartományokban van-e elreállítás? ezt a kérdést én minden embertől inkább vártam volna, mint a tisztelt bizottság két tagjától, t. i. Jókaitól és Kemény barátaimtól, mert ők vannak özőnben a tudósításoknak. Ők közlenek velünk ezerféle híreket és tapasztalhatjuk, hogy azon hírek igen kevés biztos alapot nyújtanak, mert a következések azt mutatja, hogy nagy részök nem igaz. — Eötvös körülbelöl épp ily forrásból meríthetné, a mit felelne. Hozzájárul, hogy hiszen azt sem tudjuk, kikből fog állni a képviselőt ott? minő elemekből fog állni? mily politikai nézetű emberekből? és már most mondjuk meg, hogy azon embereknek, kikről nem is tudjuk, hogy kik, hogy micsoda politikai iskolához tartoznak? micsoda politikai nézetűek? egy pozitív kérdésre mi lesz nézetük? Hogy erre valaki megfeleljen, profétái lélek kellene, ezzel pedig jó barátunkat, Eötvös bárót — fájdalom — nem ruházta fel! És ha belebocsátkoznék, körülbelöl ugy járna, mint a német-magyar journalisták, (egyiket sem veszem ki) igen sokszor járt, hogy t. i. nagyon sokat profétizált, s majdnem annyiszor csalódott, azaz: ritka kivétellel füstbe ment a profécziája, s így oda jutott, hogy nem hisznek neki. Most már Eötvös báró barátom, ha ily kenyérré adná magát, ha itt unnepelesen profétizálna és jóslata nem teljesednek, előttünk elrontana hitelét — nem azon hitelét, hogy nem tud profétizálni, hanem azt, hogy, mint komoly férfit, nem szokott előbb valamit mondani, mig biztos adatai nincsenek. — Hogy pedig e dologról biztos adatai nincsenek, azt épp ugy jól tudja Jókai képviselő barátom, mint én tudom, miután biztos adatok e részben absolute lehetetlenek.

De kérem, hogy áll ezen dolog? Azt mondják, nekünk nincs közünk ahhoz, hogy ott miként alakulnak a constitutionális dolgok; mi a magunk útján megyünk és tesszük azt, mit észszerűnek látunk; és mégis a második momentumban azt mondják, hogy arra nézve, hogy ezt biztosan tethessük, azt kellene tudnunk, hogy ott majd mit fogunk mondani? s így sokkal biztosabb dolog, ha magunk útján megyünk. Jókai t. barátom azt hiszi, hogy a régi mód szerint kell ezen ügyek tárgyalását megartani, melyeket most közöseknek mondunk; mi azt mondjuk, abban változást kell tennünk. De akár így, akár úgy tesszünk, valjon nekünk mit mondanak ehhez, meglátjuk akkor, midőn oly állapotban leszünk, hozzászólhatunk e tárgyhöz. Vannak dolgok, melyekhez az ő bejegyzésükre nincs szükség, s vannak olyanok, melyek ha közösen tárgyalandók, természetesen egyetértéssel tárgyalandók.

Vegyük a dolgok gyakorlatilag. Valjon az európai háborúviselés módja most is olyan-e, mint a sanctio pragmatica előtti időkben volt, mikor t. i. a hadseregnek egyik nevezetes ereje a banderium és az insurrectio volt? Azt akkor momentán felültették és addig hadakoztak, míg a háborúnak vége nem volt. A háborún igen hosszan tartottak, mert lassan folytak. Ha valaki a háborút megizente, a másik félnek hónapokig volt ideje készülni, mert ha mindjárt meg is indított a sereg, hosszú idő kellett arra, míg ide jött. Így áll-e a dolog most is? Nem! körülbelül mikor a lapok megtudják, hogy a háborún megkezdődött, már egy pár esztendő is veszett. A múlt nyári időszak elég bizonyosságot szolgáltat erre nézve. Ennek természetesen következtetése, hogy bizony, fájdalom, másként kell a hadsereget rendezni és készten tartani. Már most, a sanctio pragmatica szerint, mi őket, ők minket tartoznak megvédeni; ha tartozunk egymást megvédeni, tartozunk egyszersmind a védelem eszközeiről is gondoskodni. Feltehetjük-e, hogy mi azt mondjuk: Igenis, mi tartozunk titeket megvédeni és majd, ha háborútok lesz, adjátok azt tudunkra, mi akkor fogunk újonczokat állítani, az insurrectiót felültetjük és megvédtünk benneteket? — Ezt bizony senki közlünk nem akarja, mert ez a mostani védelem és háborúviselés mellett nevetéssé válna. Mit kell tehát tenni? Harezképes seregről kell gondoskodni. Valjon ugy-e, hogy azon hadsereg külön állva, mindegyik a maga törvényei szerint begyakorolva, vezélve és vezényelve, a nádor vezesse az egyik sereget a maga belátása szerint, nem tudom, kicsoda a másikat, szintén a maga belátása szerint? Ez igen szép dolog elméletben, hanem gyakorlatilag lehetetlen, mert semmivé teszi a czél elérését. Tehát azon eszme, hogy a kölcsönös védelem mulhatlanul szükséges, következtetése az, mit már ki is mondtunk és a többség el is fogadott, hogy az együttes védelem szükséges. Ennél az együttes védelemnél okvetlenül támadnak oly közös kérdések, melyeket külön elintézni alig lehet. Ezek a hadsereg és az arra szükséges költség megállapítása, valamint a külügy maga a mennyiben az országok elé tartozik. Ebből áll azon közösgy, melyet mi megállapítottunk. Sem törvényhozói, sem másnemű intézkedés arra bízva nincs, és nekünk fenn van tartva mindazon jog, mit az ország világosan, határozottan és kétségtelenül gyakorolt, a katonaiállásra, az állás föltételeire és a védelem rendszer időkenti megváltoztatására nézve.

Azt mondják már most: Tehát a többi feladtátok? Nem, hanem azt mondtuk: A mit eddig külön gyakoroltunk, azt jövőre közösen gyakoroljuk, azaz: együtt beszéljük meg, mi kell, mennyi kell; együtt állapítjuk meg az összeget és sem azoknak bejegyzése a miénkbe, sem a mi bejegyzésünk az övékébe nem szükséges, csak a többség szükséges arra. És azon többség a delegatiónál, mely a felet határoz, fog döntő lenni, mert mi legalább arra nézve más módot nem ismerünk. De ebbe most nem ereszkedem, mert majd akkor, mikor a delegatión lesz szó, nem is kétkedem, ezen kérdés bővebb vitát alá fog kerülni. Azzal végzem, a mit mondtam, hogy igenis irányadónak tekintjük azon szempontot, mert úgy, a mint hajdan volt, lehetetlen volna a czél eléréni: éppen azért nem lehetne pedig azt elérni, mert azok az országok alkotmányosokká lettek. Mintan constitutiót kaptak, azt, hogy ők ráállnak e egyes pontokra, mire mi is ráállunk, és mi arra, mit ők indítványoznak: azt csak közösen lehet elintézni, azon egyszerű kérdésekre nézve, melyek a munkáltságban vannak és nem a törvényhozásra, nem az újonczadási jogra vonatkoznak, hanem a közös védelem mulhatlanul megkívántató kelleikére.

Az mondatot, hogy ezen kifejezés: „mert“ helytelen. Nézetem szerint ez nem helytelen. Épp azért rendezkedett a magyar király Magyarország rendjeivel teljesen, tökéletesen azon kérdések felett, mert a többi tartományoknak nem volt alkotmányuk, mert azok bejegyzését nem kellett nekik kikérni. Különbben mindig azon állapot fordult volna elő, mitől ezental félnek, ha némely dolgokat nem végeznénk el közösen, hogy t. i. azok az azokat mondanák: „Mi pedig nem akarunk“ és azon időben, midőn még a török veszedelmes volt, sokszor előfordulhatott volna azon állapot, hogy azok nem akartak volna.

Hogy ez a „mert“ szó nem alaptalan, azt

vasdag törvénykönyvünk egy néhány példája mutatja. Az osztrák tartományoknak sohasem volt azon korban valóságos alkotmányuk, de igenis volt mind az osztrák, mind a cseh rendeknek bizonyos olyan joguk, a melyet egy testületi tanácskozásban intézettek el: a kereskedelem, a czikkék kivitele és a többi; és igen sokszor fordult elő, hogy a fejedelmet kérék, hogy, vagy ne ereszsze be a borokat sat., vagy innen engedje oda is kivitetni. A törvénykönyv szerint arra akár hányszor azt felelte:

„Azt nem tehetem azok nélkül, majd meghallgatom őket és eléjük terjesztem ezen kívánatot.“ Ha alkotmányuk let volna a védelemre nézve is, erre nézve is bizonyosan azt mondták volna, sőt nem is példátlan, hogy a magyar országgyűlés oly kérdésekben, melyek közösen érdekeltek bennünket — nem a védelem dolgában — plane deputatiót küldött oda, hogy érintkezzenek egymással.

A „mert“ valóságos oka tehát annak, hogy nem kellett a régi időben a fejedelmeknek megkérdezni azokat és azért intézkedhetett, azért ígérhet és biztosíthatta az országot, hogy: „Valamin ti védelmezték birodalmat, úgy én védelmezem határaitokat.“ Ha az osztrák tartományok alkotmányosak lettek volna, ezt a fejedelmet az ő nevében maga nem mondhatta volna. Most alkotmányosak és azon kötelezettségnek, mint corellata obligatióának modorát közösen kell elintézni. Azért valóban irányadónak tekintem ezen dolgot és óhajtom, hogy ezen szó benne maradjon.

(Folytatása következik.)

KÜLFÖLD.

ANGOLORSZÁG. A „Times“ a krétaiak küzdelmének végeredményéről így vélekedik: „Ha a nyugati diplomatiának tér nyílik működésre, akkor Anglia azt kívánta volna, hogy Krétát a porta engedte volna át a görög királyságnak, s Angolország egy ideig remélte is, hogy ez lesz a kérdés megoldása. Ezen óhajtatásban Angliát nem vezette az önzés, nem a politikai számítás, hanem a keleti keresztények és a nemzetiségek iránti rokonszenve. Minthogy azonban a mozgalom megszüntetése a görög szabad csapatok szétverése a törököknek kedvezőleg döntötte el a kérdést, s a diplomacia aligha fogja kicsalhatni a szultántól azt, mit a fegyver kiereszkölni nem volt képes, tehát legalább azt követeljük és reméljük, hogy a nyugati hatalmak képviselői a legyőzöttekért közbevitik magukat.“

FRANCIAORSZÁG. A „Revue des deux Mondes“ Németország egységéről így szól: „Németország átalakítása inkább a politika, mintsem a hadseregnek műve, mert hiszen már 60 éve, hogy készülnék rá. 1807 óta vette észre a hódító lábai alá tiprótt Németország, hogy erőinek szétforgácsolása okozta meggyaláztatását, és hogy csak az egyesülésben van számára menekvés.“ A „France“ pedig kiszámítja, hogy Bajorország, Württemberg, Baden és Hessen 275,000 embert állíthatnak lábra, s hogy tehát lehetne annyi bátorságuk, hogy független állást foglaljanak. De hát Hohenlohe herceg akarja az egyesülést Poroszországgal, s hasonlóan kíván Baden is; eddig azonban még nem jött létre semmi katonai egyezmény. Alkalmasabbnak tartják egyelőre halogatni a dolgot s az alatt siettetni a katonai átszervezést, mely új hadsereget aztán Hohenlohe herceg „Poroszország rendelkezése alá kíván állítani.“

A francia diplomacia erőlyesen működik, hogy új szövetségeket teremtsen. Minden oda mutat, hogy e perczben Spanyolországot vette szemügyre, hol Narvaez tábornagy hajlandónak mutatkozik véd- és dacszövetséget kötni Franciaországgal. E módon Napoleon 100,000 spanyolt nyerne segély-hadként háboru esetében, Franciaország pedig újra szőnyegre hozná a kérdést: ne vétessék-e fel Spanyolország a nagyhatalmak sorába.

A pártok oly tevékenységet fejtenek ki, mint csak a legheszebb parlamenti viták alkalmával. Mindenki érzi, hogy a dolgok foganatba jöttek, s ki-ki a maga malmára kívánja hajtani az áradatot. Girardin hosszan ezírtalag az „Idée napolionienne“ből s buzditja a császárt, hogy legyen ő Franciaországban az, mi Angliának III. Vilmos vala.

OLASZORSZÁG. Az „A. Allg. Ztg.“ írja: „Több nap óta nagy fontosságú dolgokat beszélnek itt. Mindenfelé egy osztrák-francia-olasz véd- és dacszövetséget (?) emlegetnek. Első az „Italia“ hozta a hirt, aztán az „Opinione“, mely e szövetséget feleslegesnek és időnkivülnek tartja. A mi pedig leggyanúsabb az, hogy a félhivatalos lapok fel sem említik s még kevésbé sietnek azt meghazudolni. Ebből azt következtetik, hogy a hir nem pusztán hírlapi fogás, mert a félhivatalosok nem tehetnek említést oly szövetségről, a még csak keletkezében van. Így aztán az „Gazetta del popolo“ és a „Diritto“ is megerősítik azt. Már most a közönség, naponként nagyobb érdeklél vária az el nem halasztható félhivatalos felvilágosítást.“

NÉMETORSZÁG. Az „A. Allg. Ztg.“ a porosz elnyöket irigy szemmel néző francia harcz-párt törvékeit szellettelve így nyilatkozik: „Három valóságos érdekelte kell ez irányban tekintetbe vennünk. Vagy felhasználja Napoleon az alkalmat, hogy Poroszország még nem kész, belüli békétlen, Ausztriával ellenséges, sem külső, sem a déli szö-

vetésgekre nem számolhat (?) s kényszeríteni akarja engedmények vételére, hogy így szép díját megnyerje s Poroszország erkölcsi tekintélyét is megalázza; vagy előnyösebbnek tartja nyílt hadra kelni, Ausztriával és a déli particularizmussal szövetségbe lépni a Rajnát s örökre megsemmisíteni a német egységi művet; vagy végre Franciaország szövetségét Poroszországgal s a Rajna balpartja áráért megengedi, hogy Németország magát az osztrák örökös tartományokból kárpotolja.

Nem kutatván ez uton inkább gyöngülne e Németországra, vagy inkább bizonyítaná e puhultságot: bizonyos marad az, hogy elvesztjük politikánk egyedül helyes célját, mely nem egyéb, mint a „német törzsek erős egyesülése porosz központi hatalom alatt, és belső szövetség az újra megerősített Ausztriával.“ Mert csak ekkor képes Németország hivatását kelet és nyugat felé betölteni, csak akkor bír elég hatalommal fengeren és vízen, csak ekkor teljes függetlenséggel, hogy fejlesztse állami, kereskedelmi és polgári felvirulását.“

GÖRÖGORSZÁG. Athén, febr. 7. Ujából hirtetik, hogy Kréta átengedték Görögországnak. Az újonnan kinevezett követek már elutaztak Londonba, Párisba, Florenzbe és Sz.-Pétervárra. A garibaldisták Chalcsiban gyülekeznek egybe, Thessáliába utazandók, hol már is vér folyt.

Smyrna, febr. 2. Kandiából jelentik január 29-ről: Mestapha basa Zimbrakakist Hagia melletti Rumelből kiszorította és megszállta Sphakiát; a görögök 3 tisztet és 700 embert veszítettek foglyokban. Koroneos és Byzantios még 3000 ember fölért rendelkeznek.

SZERBIA. A „Wanderer“ írja: „Ugy hallják, hogy a szerb kormány újból küld ügynököket külföldre, hogy orvosokat nyerjen a szerb hadsereg részére. Minthogy a szükséglet máig nem fedeztetett, szabadságunkban áll az ügynököknek orvosnövendékeket is szerződtetni, kik a vizsgát még nem tették le. A Bécsben tanuló szerbek, kik hazájukból uyerik ösztöndijaikat, azon felhívást vették, hogy dr. Kamnicz tanárnál jelentkezzenek, ki a szerb kormánytól azon megbízást nyerte, hogy egy különleg részükre nyitott tanfolyamba olvassa be őket a hadiművészetbe. Ezen tanfolyam nagy részét mellett meg is nyílt, melyet nem csak az ösztöndíjasok látogatnak, hanem majdnem általán az összes szerbek és mintegy hat hét múlva be is fejezve.“

OROSZORSZÁG. Az annyit emlegetett poroszországi szövetséggel szemben feltűnő a „Mosk. Vjéd“ cikkének következő tétele: „Poroszországhoz való viszonyunk ugyan jó és adja Isten, hogy jobb volna, mindazonáltal nem gátolja az Poroszországot, hogy Ausztriaként egy várnégyszöget alakít, és ezen erősített inkább támadólag, mint védeleg eszközli, mely Sz.-Pétervár és Dünaburgnak Varsovaló összeköttetése ellen van intézve.“

KÜLÖNFÉLÉK.

○ Az erdélyi udv. kanczelláriában — mint a „P. Lloyd“ írja — minden órán várják a felosztási rendeletet; a horvát udv. kanczelláriát illetőleg még folynak a tanácskozások.

○ A jótékony négyelet által rendezett álarczos bál tegnapra forduló éjjel tartott meg. Az eredmény fényesen ütött ki. Roppant közönség vett részt, úgy, hogy a teremben alig lehetett mozogni. A díszmenet, bár ezuttal az alakok száma nem nagy vala, sokat emel az esekély érdekét, s a közönség a nagy tolongás és meleg daczára igen jól mulatott. A rendező-hölgyek, s kik a jegyadás és jegyszedés nemes tisztét teljesítik, valamint az egész egylet, méltán megérdemli teljes elismerésünket.

○ A magyarok az európai continens politikailag legértettebb néptörzset képezik, ugymond a berlini „Volkszeitung“ s az ők érdemük, ha „Európa egyik legsúlyosabb válsága“ az ausztriai birodalom regeneratioja, szerencsésen sikerül. A 65-ös bizottság munkálatait aztán az „európai cultura történetében fontos eredmény“ gyánant mutatja be a nagy német olvasó közönségnek, s szerencsét kíván Magyarországnak magas értékű szellemi diadalához.

— Ö Felsőége 11 én délelött számos magánkihallgatásokat adott, melynek folytán Andrássy Gyula gróf, Karácsonyi főispán, Sokesvics horvátországi bán stb. is fogadtattak.

— Zagrábból írják a „Lloyd“-nak, hogy az újabb alkotmányos fordulat valószínűleg a horvát-slavon udvari kanczellária kebelében is fog változásokat előidézni, melyekre pedig senki sem volt minddedig elkészülve. Mindenekelőtt az udv. kanczellária, mint ilyen meg fog szüntettetni.

— A bécsi miniszterelnökség három szakot fog magába foglalni: a minisztertanács irodáját a felsőbb állami rendőrséget és a sajtóirodát. Az utóbbinak vezetését Hell tanácsos már ő Felsőége kezébe tette le, de visszalépte el nem fogadtatik, mintán Beust báró igen elismerőleg nyilatkozik Helnek működéséről és sürgeti annak hivatalba való maradását.

— Idősb gróf Teleki Edé maga és családja nevében, úgy gróf Teleki Sarolta Ujfalu Miklósné bánatos szívvél jelentik szeretett jó édes anyjuk széki gróf Teleki Karolina özvegy gróf Teleki Fe-

renczné esillagkeresztes hölgy halálát. Áldás és béke poraira.

Hollán — A herceg, Eszterházy-család ezental Budán fog meglepedni, hol a hercegi család pompás palotával bír. A lakóknak fel van mondva a szállás és a palotában nagyszerű újítások fognak eszközöletni.

— Ga z d a s á g i e g y l e t ű n k részéről Szabó Sámuel, m. vásárhelyi tanár, választatott meg, a párisi világtárlaton az egyletet képviselni.

— Egy derék férfiú hunyt el, kinek a magyar nemzeti művelődés terjesztésében feledhetlen érdemei valának. Imé neerologia, mit részvétellel közlünk: Pákh Lajos maga és testvérei: Vilma Schwarz Gusztávné, Johanna özv. Kellner Károlyné, Károly, Pál, Miklós, Mária Breez Sándorné, Gizella és Berta nevében mélyen megemlékezve szívvél jelenti szeretett testvérök Pákh Albertnek a „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Újdonságok“ szerkesztőjének, a magyar tud. Akadémia és Kisfaludy-Társaság tagjának, folyó hó 10 kén délelött 11 órakor, életének 44 dik évében, mellhártyalob következtében történt gyászós elhunytát. A temetés az ágostai hitv. egyház szertartása szerint február 12 kén délután 4 órakor fog történni. Pés, február 11 kén, 1867.

— (Neerolog) Baróti Tóth Ferencz maga és gyermekei, egy édesanyja és minden közelebbi vérrokonok nevében, mélyen megsomorodva rendül kebellet jelenti szeretett neje torozkó-szentgyörgyi Torozkai Kátának folyó évi január 28 kán, d. e. 0 órakor, életének 41 dik, boldog házasságának 18 dik évében hirtelen bekövetkezett halálát. Béke poraira!

— Nehány nap előtt a „Stürgöny“ egy levelezője több erdélyi lakosnak Oláhországban történt bánatalmazásáról szolt. Ez ügyben a félhivatalos „Wien. Abendpost“ kövekező felvilágosítást nyújt: „A Dunafejedelemségekben különben sem kitűnő labon álló közbiztonság utóbbi időben, úgy látszik, fenyegető mérvben rosszabbodott. Egy nap sem mulik el, hogy Bukuresben vagy a vidékeken rablások, lopások s más hasonló büntények ne fordulnának elő, melyeket eddig nem sikerült meggátolni. Bukureset illetőleg a hercegi kormány e büntényeket amaz egyének sokaságának hiszi tulajdoníthatni, kik kereset nélkül csavarognak a város utcáin. Ez eredményezte ama határozatot, hogy az ily személyeket elfogják, s a határon át kísérjék. Nem tekintve azonban emé rendszabály helyességét, valóságos módja erőlyes felszólásra adott okot. A városi epistátok — így nevezik az utzákon állomásozó rendőrkatonákat — subjectiv itéletére bízták ugyanis, hogy a járók kelők közül azokat kitudják, kikre a „csavargó“ elnevezés illik. Ily módon a városban az a belföldiek, mint külföldi alattvalók közül százak és százak lettek befogva és rendőrségi fogságba vive, csupán azért, mert elhanyagolt külsejük által a rendőrség figyelmét és gyanúját elég szerencsétlenné voltak magukra vonni. E sors érte a Bukuresben tartózkodó számos császári alattvalókat is, kiknek egy része a szomszéd Magyarországhoz és Erdélyhez tartozik. Mihelyt a császári főkonsulság e dolgok híret vette, azonnal a legbathafosabban közbejárult oly egyének érdekében, kik utleyek vagy egyéb okmányokkal osztrák alattvalói minőségüket kimutatni tudták és erőlyes reclamatiók után kieszközöltek azok szabadonboasztatását. A többiek, kik e minőséget igazolni nem tudták, az osztrák határookra kísértettek, hová tévedésből a hercegség néhány alattvalója is jutott.“ (S.)

— A kabinet újjaalakítására vonatkozólag a „W.“ úgy hallja, hogy csupán csak a szervezet tekintetű megállapítottak, a személyi kérdések pedig még mind függőben vannak. Hasner tanárral és Halbhuber báróval folynak az alkudozások, de még eddig sem positív, sem negatív eredményöket nem lehet látni, mert még e perczben is csak az alkudozásnál vannak. Azt a leghatározottabban állíthatjuk, hogy Schmerling sem közvetlen, sem közvetve nem szállítottat fel a miniszteriumba belépésre, de nem is fogadna miniszterséget el, ha talán még felszólíthatnék, nem lévén kedve jóvedelmes és felelősség nélküli állását miniszteri tárcával felcserélni. Beust b. és Prato-bevera kölcsönös látogatásokat tettek egymásnál, de nem minisztertárcza, hanem a német képviselők jóvendőbeli magatartása képező beszélgetésük tárgyat. Eddigélé még csak három birodalmi miniszterium iránt történt elhatározás: a külügyi, a pénzügyi és a hadügyi iránt. A miniszterelnökség három ágazatra fog kiterjeszkedni: a minisztertanács irodára, az államrendőrségre és a sajtó osztályra. Ez utóbbinak főnöke Hell tanácsos kötelességének tartotta ő Felsőége kezébe letenni azon bizalmi állomást, melyet Belcredi miniszter alatt tölte be; de lekötésné e eddigélé még nincs elfogadva, s nem is fogadtatik el, minthogy Beust b. a legelismertebb módon nyilatkozik Hell tanácsosnak államgán megmaradása mellett. Fidler tanácsos, ki a bécsi sajtónak még friss emlékeztetésben van, sem ez ügyben, sem másban nem hivatott még eddigélé.

Az erd. muzeum részére 1866. évi január havában beküldött adományok jegyzéke.

J. Könyvek s kéziratok: A magyar tud. akademiától, nyomtatványaiából 34 köt. és 27 füzet.

— A bajor kir. tud. akademiától Sitzungsberichte 1866. I. Bd. 4-tes Heft. és II. Band 1. Heft. — Ercsei Sámuelől Czeglédi István haláláról írott siralmas versek. Hely és évn. — Cserényi Dánieltől, egy mult századi Atlas. — Stein János nyomdájából 5 darab nyomtatvány. — Hodor Károlytól Belső-Szolnokvármegye nemességének újszeirása 1770-ből (egyszerű másolatban). — Gróf Toldy-Horváth János hagyatékából, saját emlékirata az 1848—49-ki eseményekről (eredetiben).

II. Régiségek és érmek: Czink Jánostól 3 ezüst pénz. — Pálffy Sándortól 1 arany pénz. — Vásárlásból, 1 régi puská, 70 ezüst- és 2 rézpénz. Közli: Fénylő Henrik, titkár.

UJ POSTA.

— Páris, febr. 11. A trónbeszéd igen békesen fog hangzani; benne a császár megelégedését fejezi ki a fölött, hogy Németország úgy mint Olaszország már meg van alakítva, a nélkül, hogy Franciaországnak vérebe vagy pénzébe került volna. A császár továbbá a porta irányában nem igen barátságos módon fog nyilatkozni s rokonszenvét fejezi ki a krétaiak iránt.

— Florenz, febr. 12. Egy kir. rendelet a parlamentet febr. 28-ig elnapolja.

— London, febr. 12. Liverpool-, Manchester- és Prestonból tegnap 800 munkás érkezett Chesterbe. Attól féltek, hogy a fenának megkísérelendik az ottani várból fegyvereket rabolni; azonban az erélyes rendszabályok fenntarták a rendet. A reform-meeting nyugodtan folyt le; az utazások keresztül-vonuló menet legfeljebb 2000 emberből állt.

— Páris, febr. 12. Az esti „Moniteur“ jelenti, hogy holnap a minisztertanács és a titkos tanács egybe fognak gyűlni. — A felhivatalos lapok írják, hogy a török kabinet változása egyértelmű a reformokkal és engedményekkel.

— New-York, febr. 11. Némely bankok és bizonyos republikánusok rendszabályok hozatalát látják szükségesnek, hogy az elnök és a kongressus közti közösműködés biztosítható.

Gabonaár Kolozsvárt febr. 14-kén 1867.

(Alsó a. mérő, középár.)

Tisztabúza 4 frt 40 kr. Elegybúza 3 frt 50 kr. Róz 3 frt 44 kr. Árpa 2 frt 40 kr. Zab 1 frt 60 kr. Törökabúza 3 frt 26 kr. Pityóka — frt 86 kr. Marhabús fontja belváros 12. külvárosban 10 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Február 14 n: 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 71.60. 5%. Metalliques 100 frt 61.50. Kamat 64. — Bank-részvény 758. — Hitelintézeti részvény 200 forint 190. — London 10 ft st. 100 frt 23 1/2, kr 127.50. — Ezüst 126. — Cs. kir. arany 6.02 — 1860. kölcsön 90.10.

Február 11-n: Földtermentesi kötvény magyarországi 72.25. Erdélyi 69. —

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

Nyiltér.*

Felvilágosításul a Mező-Záhi postakézeltő följlentőinek a „K. Közlöny“ 16-dik számára vonatkozólag.

Csekély belátásom szerint, igen észszerűnek látom az oly egyéni kis fényelmeztetni, ki a M.-Záhi postakézeltőt a rendtelenségért följlentette — hogy mielőtt figyelmeztetését közzétette, nézné meg előbb a maga szemébe a gerendát, s csak azután keresné a máséba a szálkát — hisz

* Az e téren megjelenő cikkekért egyáltalában nem vállal magára felelősséget a szerk.

éppen a följlentő a hibás? ha tulajdonképp hi-báról van szó; mert ha azt akarja, hogy újságát ne piszkolják be, küldjen utána oly egyéni, kinek a hogy kiadtam, kiméletlen ne gyurja piszkos tül-szüljébe, mert én ha egyszer kiadtam a hivatalból, a tisztán való hazaérkezésem nem lehetek felelős, hogy pedig felbontva kapott újságot azt írja a fel-adó; erre néve csak azt mondom újból, hogy olyat küldjen, ki egyenesen az illetőhez vígve, ne előbb Pál vagy Péterhez... különben, ha Pál vagy Péter egy előfizetett közlönyben oly részes, mint én, nekem nem illenek haragudnom, ha Pál vagy Péter az ő jogát gyakorolja, s hogy előbb hozzájok megy a közlöny, azért nem igen tartom illedelmesnek a M.-Záhi postakézeltőt megtámadni, ki hivatala pontos teljesítésére nemcsak becsület, de esküjével is kötelezte magát, hogy pedig a M.-Záhi postakézeltő nem bontja föl, ezt egyszerűleg avval bizonyítom, hogy ötféle hazai lapunk jár, hol a „Közlöny“ is helyet foglal, máskülönbem mentegetni nem akarom magam, mivel hibát nem érezek, s annál inkább e hasábonok helyet vesztegetni az ilyesmikkel, s meg-gondolhatná a feladó úr is, hogy ne szorítsa ki az ily, alapon nem nyugvó följlentésekkel, a sokkal fontosabb közlenni valókat; a mi iránt figyelmezte-tett, egy szó sem igaz belőle, hanem csak rágalom.

Nagy Zsigmond, cs. k. postakézeltő.

(66)

Pályázati hirdetemény.

Gyergyó-székben kebelezett Szárhegy székely község részéről felsőbb engedélynél fogva, ezennel egy helybéli orvos állomásra 600 az-az hatszáz osztr. forint évi fizetéssel pályázatot nyitattik, ehez járul még egy tisztességes szabad szállás, székér szinzel, istállóval és 2 holdnyi kerttel, ugy szintén minden második évben a borszéki fűrdő orvosi állomás is, a fűrdő idején három havára járul 50—50 forint havi díjjal. A pályázatra csak a magyar nyelvet bíró orvostudor urak tarthatnak igényt, s a pályázni kívánó t. cz. urak felkérésnek ez iránti folyamodványokat a szükséges csatolmányokkal ellátva, a folyó évi május 1-ső napjáig ezen község előjárás-gához beküldeni, mely a részletes feltételekről személyesen, vagy írásban kész megadni a kellő felvilágosításokat.

Kelt Szárhegyen, február 6 án, 1867.

A községi előjáróság:
CSERGŐ ZSIGMOND, bíró.

Eln. sz. 90. 1867.

Pályázati hirdetemény.

A felséges kir. Főkormányzónak f. évi január 25-ről 143 sz. a. klmcs rendeleto szerint ezen hatóságban Parajdon egy gyógyszer-tár kinyitására engedély adott, melynél fogva a pályázni kívánók oly hozzáadással szolítatnak fel, hogy ezen állomás elnyerhetésére szükséges feltételekről és biztosítékokról szóló bizo-nyítványokkal ellátott folyamodásukat f. év mártius 31-ig ide beadni ne készenek. Sz.-Udvarhelyt, február 4-én, 1867.

DANIEL GÁBOR
ns Udvarhelyszék id. főkirálybírája.

NEM HIVATALOS.

(71)

Nyujtsanak a szerencsének kezét!!

200,000 frt.

a főnyeremény, az 1864-diki államsorsjegyek mártius 1-jén Bécsben

történendő húzásakor; a következő és más sorozatokból: 3454, 3176, 3618, 2264, 1284, 537, 2274, 233, 3455, az árak bérmentes beküldése mellett ajánlok:

2 1/2 forintért	1 darab	igérvényt
5	2	”
12	5	”
24	11	”

Kívánatra a hivatalos húzási sorozat megszerezhető és a nyert pénz azonnal elküldetik. Ha a fennebbi sorozatokból nem lenne több, ugy másokkal cseréltetnek ki.

COHEN ISAAC, banquier
Bécsben, Kärnthnerstrasse Nro 8.

(72)

Alóírt könyvkereskedésben Mártius elején megjelenik és minden más könyvkereskedés által megrendelhető

Erdély és Bukovina összes kereskedő és iparos cézeinek (Czim) névkönyve.

Irtá Kádár N. 8-adrét füzve.

Előfizetési ár a megjelenés előtt 80 kr.

Megjelenés után bolti ár 1 frt.

HABER és HEDWIG,
könyv- szépmű- és zenemű-árus Brassóban.

(50)

AZ AUSZTRIAI GRESHAM

élet- és járadék biztosító társaság

ajánlja magát az élet-biztosítás minden ágára a legelőnyösebb feltételek mellett és a tiszta nyereség

80 százalékát osztja ki,

mi a biztosítóknak az ügynökség által közbírré fog tétetni.

Sorozatok, díjszabályzat, valamint minden kívánt felvilágosítást ad Bécsben az igazgatóság: város Tuchlauben Nro 11; vidéken a megbízottak és ügynők.

Megbízottak Magyar-Horvátország és Erdélyre nézve: Altmann testvérek Pesten: Deákuteza (nagyhid) Nro 10. Szebenben: Schmiedicke August könyvárus. Kolozsvárt: Szilly Alajos bel-magyaruteza 319.

(65)

„Isten áldása!“

Ezen szép és gyakran igaznak bizonyult szerencse jelmondat alatt ajánlok

2 frt 50 krért 1 darab

5 frt — krért 2

15 frt — krért 6

25 frt — krért 11

igérvényt az 1864-iki 100 frtos államsorsjegyekre a következő sorozatokból:

61, 828, 888, 1177, 1633, 1744, 1852, 2020, 2299, 3344, 3838.

200,000 frt

a főnyeremény, mely már Pénteken mártius 1-jén nyerteti fog. Vidéki megrendelések az ár beküldése után rögtön teljesítettek. Az alóírt váltóiroda már gyakran részest az örömben, hogy a vidékre jelentékeny összegeket küldött szét, azért minden i vegye figyelemre a fennebbi csinos közmondást és nyujtsa kezét a szerencsének.

LIPSTADT & COMP. Bécs,
Kärnthner Ring N. 1.

U. I. A már meg nem levő sorozatok más—egy szerencsés kéz által választottak—által helyettesítettek. A hivatalos nyeremény sorozat elküldéséért 20 kr. beküldése kérik. Postai utánvét útján megfizások nem teljesítettek. A nyert pénz rögtön minden leszámítás nélkül bérmentve elküldetik.

A fennebbi.

Doktor

királyi porosz

NOVÉNY-

KOCH

kerületi-orvos

CZUKORKÁI

jónak ismertett — mint ez a legelőnyösebb véleményezések által igazolva van — a legalkalmasabb gazdag tartalmu növény- és gyök-nedvekből készítettve, ugy időszaki mint mulékony köhögéseknél, náthánál, rekedtségeknél, nyálkánál, mellszorulásnál és minden katarrhalis bajoknál, a midőn is ezen esetekben enyhítőleg, nedvesítőleg és különösen jótékonyan hat a meg-rongált lélekző szervekre, gumóira behat, a lélekzést könnyíti, és szelid s erősbuló hatásánál fogva, a lefepedett nyálkás bartyákat erősi.

Tévedések elkerülése végett szigoruan kell figyelni arra, hogy a — Koch-féle jegeczes növény-czukorkák — csak hosszukás skatulyákban felül nyomott rag-jeggyel ellátva 70 kr. és 35 krért Kolozsvártt egyedül és valódiilag csak WOLFF JÁNOS és Engel József gyógyszerészeknél kapható, valamint: (95) (7—10)

Beszterczén: Kelp Ferenc; és Dietrich & Fleischer, Brassóban: Stenner F.; és Jekelius Ferdinánd gyógyszerészek. Dévén: Krómer Samu. Nagy-Engeden: Horváth Ferenc. Erzsébetvárosban: Schmidt A.; Károlyfővártt: Rusz János és Matherny Emil gyógyszer.; Kézdi-Vásárhelyt: Fejér Lukács. Maros-Vásárhelyt: Fogarasi J. D.; Medgyesen: Breckner Károly és Vándory & Brandsch. Segesvártt: Misselbacher J. B. és fia. Sz.-Ujvártt: Placintár és fia gyógyszer. Szász-Régenben: Wachner Traugott. Szászsebenben: Weissörtel Ad. G.; Szebenben: Zührer J. F.; Székely-Keresztváros: Binder Márton. Sepsi-Szentgyörgyön: Vitályos Béla. Sz.-Udvarhelyt: Kauntz J. A. gyógyszer. Szeredában: Gozsy A.; Sz.-Somlyón: Ruszka Ignác. Tasnádon: Szongott Jakab. Tordán: Velts G. és Wolf G.; Zalatnán: Megay Guszt. A. gyógyszer.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvártt, Harmath Józsefnél Tordán, Wittich Józsefnél Marosvásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagyenyeden, Sindel Károlynál Brassóban, Wagner Józsefnél Károlyfővártt kapható:

Lelkipásztori gondviselőstan.

Lelkipásztori Theologia, Theologia v. Cura Pastoralis.

Papnövédek és lelkészek számára írta Garda József, ker. erkölcsan és gyakorlati theologia r. tanára a nagyenyedi ref. tanodában.

Ára 1 frt o. é.

A szabadságról.

Irtá Mill Stuart János. Fordította, s az előszót írta Kállay Béni. Ára 2 frt.

Egy képviselő napló-jegyzetei.

III. füzet. 1866. Május — Decemb. Ára 1 frt 10 kr.

Mészáros Lázár élettörténete, külföldi levelezései és emlékiratai.

5-dik füzet. Ára 1 frt 40 kr.

KOLOZSVÁRI NAGY NAPTÁR

Szerkesztette K. Papp Miklós. III-dik évfolyam.

Mellékletül Haynald Lajos, P. Szakácsi Vitus, Horváth Mihály arcképeik, és Doré Gusztáv „Vízözön“ czimű remek genre-képe rézmetszetben.

Ára 1 frt. Postán küldve 1 frt 10 kr.

Spitzig Iczig naptára 1867-re.

Ára számos humoristikus képpel 90 kr.

(70)

Fáklyák

kisbbs nagyobb mennyiségben, a legutányosabban kaphatók

Fröhlich Vilmosnál

Kolozsvártt főpiacz.

(69)

A híres syphiliatrid dr. Diday, a Lyoni venetikus betegségeknek való kórda jeles sebörvosa több évtől fogva naponként több esetben rendelte a Matico-tokoos-kákat és befecskendezést Grimault és társától, és igen nagy hatású, gyorsabb és alaposabb gyógyhatására nézve az új és idült folyásoknál a Cuba és Copai-va balzsam eleibe teszi.

Matico tokooska ára 2 frt. Matico befecskendező ára 2 frt.

Főraktár Magyarhonban Pesten Török J. gyógyszer. Főraktár Erdélyben Kolozsvártt Wolf J. és dr. Hintz Gy. gyógyszer.

(67)

Fáklyák,

bár mily mennyiségben találhatók

BOÉR SÁNDOR gyárában

Széchenyi-tér 39. sz. a.

(60)

Haszonbér.

Magyar Bölkény helyiségében Szász-Régentől másfélóra járás, van egy birtok, a mely áll 14 hold és 694 □ öl szántó-föld, 2 hold és 1182 □ öl kaszáló, 264 □ öl szőlő, három hold és 1360 □ öl erdő, négy lakrés, külön konyha és éléskamarával ellátott szép lakház, a belső telken egy szép nagy kiterjedést veteményező és gyümölcsös kert, azon kívül még egy szép nagy terjedést más gyümölcsös-sel és mellék épületeivel együtt a legkedvezőbbültelek mellett az 1867-dik év Szentgyörgy napjától kezdve három, vagy hat évekre haszonbérbe kiadó. Értekezhetni felőle személyesen, vagy levél által Weimann Jánossal Kolozsvártt, vagy ifj. Kaiser Sámuel ural Szász-Régenben.

(5-6)

Annak bizonyosságát hogy Bécs és Pesten mily magas ártan számítják a VARRÓ-GEPEKET szolgáljon ezen jelenés, mely szerint

Ugyanazon

melyeket Bécs és Pesten 40—50 forinton hirdettek,

BOÉR SÁNDOR Kolozsvártt

30 forintért árulja.

Ártánylag ily olcsó ártan találhatók ugyan csak Boér Sándornál

minden más szerkesztett nagy amerikai varró-gépek családi vagy

üzleti használatra

105 forinttól kezdődőleg — 140 forintig, mindennemű mellék segétség-

közök és külön Apparatumokkal.